

Společně žít v míru

Rozhovor s Mikulášem Vymětalem o práci s menšinami

Demonstrace "Uprchlíci vítějí"

Můžeš prosím vysvětlit tvou osobní, lidskou motivaci vystupovat veřejně na obranu lidí, nebo skupin lidí, které se stanou terčím nenávisť?

Už 13 let jsem farářem, a celou dobu kážu o lásce k bližnímu a odvaze, kterou dává víra. Zřejmě se to nějak projevuje i dovnitř – přestalo mě bavit dívat se stranou tam, kde se skoro všichni „slušní“ dívají stranou a tím přenechávají prostor lidem, hlásajícím nenávisť a extrémní řešení.

Dlouhodobě se věnuješ pomoci Romům ohroženým nenávisťnými demonstracemi a pochody, proč teď muslimové?

Je to prostě proto, že tlak médií a společnosti, který byl dříve soustředěn především proti Romům, se nyní soustředí i na muslimy. Ale u mě osobně to není nic nového, již v roce 2002 jsem prosadil ve Společnosti křesťanů a Židů rozšíření dialogu také o islám. Velkou inspirací je mi Přemysl Pitter, který se vždy zastával těch, které ostatní v té době nenáviděli. **V čem je pomoc muslimským komunitám jiná, než pomoc romským komunitám?**

Muslimy pojí víra – a tak jsou navzájem solidární, což jim pomáhá snášet často nepřátelský tlak okolní společnosti. Muslimové, které znám, jsou většinou slušně ekonomicky situovaní – jsou to

vysokoškoláci či absolventi vysokých škol. Vnímám ovšem také mnoho shod – v obou případech se snažím především o spolupráci s těmi, jichž se to týká a poji mě i osobní přátelství s představiteli obou komunit.

Islamofobové tvrdí, že za pár desítek let Evropa bude islamizovaná, bude tu platit povinně zahalování, šaría a podobně. Jak to vidíš ty?

Velmi pravděpodobně bude v některých evropských zemích vyšší procento muslimů než nyní. Když se však podíváme na země a místa v Evropě, kde jich již dneska je většina či výrazný podíl, jako je třeba Albánie, Bosna, Bulharsko, Turecko, nebo některá města v Holandsku a Skandinávii, nic takového tam není. Až na ojedinělé excesy tamní muslimové vztahují své pravidla především morálně sami na sebe a nenutí je druhým. Pochopitelné ovšem je, že tam, kde jsou významné menšiny, ovlivňuje to do jisté míry i život většiny. Znam to například z Izraele – tam jsou na některých koupalištích koupací hodiny pro všechny – a jindy zvlášť pro muže a ženy – ortodoxní Židé se nekoupou společně. Dokáží si představit, že kdyby např. ve škole byl velký podíl zbožných muslimských dětí, že by jednu z variant jídel, které jídelna nabízí (i v Čechách běžně 3 možnosti), bylo halal – a že kdyby bylo dobré, objednávaly by si ho občas i nemuslimské

děti. Slovo šaría se stalo skoro nadávkou a hrozbou. Křesťané, kteří čtou Bibli arabsky, jím ovšem překládají místa, která v češtině znějí Zákon Hospodinův a hebrejsky Tóra. Většina muslimů na světě také vnímá šaría jako mravní zákon, který především uplatňují jedinci sami na sebe. Největší muslimské komunity světa - v Indonézii a Indii - žijí v sekulárních demokraciích – a když se člověk zabývá zeměmi, kde platí šaría politicky, objevuje, jak je celá záležitost složitá a odporující snadným odpovědím. Islamizaci Čech během několika desítek let ovšem neočekávám, jako křesťan především doufám v jejich rechristianizaci.

Jsi farář. Pohybujes se v křesťanských komunitách. Je mezi křesťany v ČR nenávisť třeba k Romům, nebo muslimům stejná jako ve většinové společnosti? Zkusíš to porovnat?

Je podstatně menší. Většina křesťanů žádnou nenávisť vůči Romům necítí a přemýšlí i o vztazích k muslimům. Oficiální církevní prohlášení velkých církví se vyjadřují proti rasismu a staví se za dialog s muslimy. Někteří jednotlivci mezi křesťany ovšem mají problém sami se sebou a promítají ho do celých jiných skupin. U evangelíků (to je mé domácí prostředí) však zůstávají osamocení. Např. na posledním konventu pražského seniorátu vystoupili dva konventuálové proti homosexuálům, Romům i muslimům. Když však došlo na hlasování, zůstali zcela osamocení – dostali jen hlasy sebe samotných. Situace u některých malých fundamentalistických církví je ovšem ve vztahu k muslimům poněkud jiná. **Nedávno jsi založil neziskovou organizaci Společně žít v míru, můžeš ji prosím představit?**

Přesněji řečeno jedná se zatím o spolek. Do stanov jsme vepsali: Společným zájmem je snaha o překonávání bariér mezi příslušníky různých etnických a sociálních skupin, lidmi různé sexuální orientace a identity, nebo náboženského vyznání. Posláním spolku je zejména: ovlivňování společnosti směrem k toleranci; ovlivňování církví a náboženských společností k sociálním aktivitám pro sociálně vyloučené; aktivity na podporu vzájemného dorozumění a rozhovoru. ... Naplňování zájmů je prováděno prostřednictvím práce s dětmi v sociálně vyloučených lokalitách, podpory ohrožených v době pochodů nenávisť, společných akcí a modlitebních setkání, práce s dobrovolníky a aktivní mládeží a aktivní spoluprací s dalšími spolky, občanskými sdruženími a institucemi...

Aktivismus nebývá častá aktivita mezi faráři. Jak to prožívá vedení tvé církve? Pamatují na sympatické vyjádření církve vůči bohoslužbě v Krupce. Trvá podpora?

Podpora je rozhodně výrazná, jak od vedení církve, tak od mnoha řadových členů. Hned v den mého zadržení mi telefonoval synodní senior Joel Ruml s tím, že nabízí podporu, třeba i intervenci u

ministra. Jsem z jedné čtvrtiny farářem pro menšiny - a mám naprostou svobodu dělat co sám pokládám za důležité. Na druhou stranu mezi mnoha různými útoky jsou i některé církevní - především za podporu bohoslužeb pro homosexuálně orientované lidi. Někdy ta podpora má podobu obdivování mé osobnosti, což úplně nesdílím, protože se dobře znám **To je skvělé. Je vás na takové dílo víc nebo spíše jsi sám? A vyjádřila církev někde svůj dlouhodobější postoj pro tuto důležitou formu pastorače?**

Snažím se vždy spolupracovat s ostatními - a mám podskupiny pro aktivity s Romy, muslimy a lidmi z lgbt komunity. Na konventu Pražského seniorátu Českobratrské církve evangelické tuším r. 2011 mi vyjádřili podporu - a když letos vystoupili na stejném konventu dva konventuálové proti mým jednotlivým akcím, jejich návrhy totálně propadly - dostali při hlasování jen svůj vlastní hlas. Oficiálně se k mým aktivitám ovšem církev nevyjádřila.

Bohoslužby pro homosexuálně orientované lidi mají svoji tradici, jak vnímáš vývoj této komunity a přijetí homosexuálů a lesbiček ve své církvi?

Myslím, že to má dvě roviny - tou jednou je život věřících homosexuálů v konkrétních sborech. Ve většině sborů jsou dobře přijati - i když se asi každému stane, že se - naštěstí výjimečně - setká s nepoučeným a nenávisťným odmítáním. Druhá rovina je postavení věřících v rámci homosexuální komunity, která je dost ostře antiklerikální. Zde jsou menšinou v menšině, která se musí dost obtížně prosazovat. Ostatně právě v tomto druhém se snažím naše gay a lesbické bratry a sestry podporovat.

Jak vnímáš své zadržení a jak nástroj bohoslužby, modlitby během těchto solidárních aktivit?

Při zadržení (odborně se to jmenuje předvedení k podání vysvětlení) se ke mně policie chovala korektně - a díky zprávě v ČT to naší straně naopak udělalo velkou reklamu. Bohoslužebné shromáždění se slovy pokoje během shromáždění a pochodů nenávisť pokládám za velmi důležité, protože umožňuje se vyslovit právě těm, proti kterým se vyslovuje nenávisťný dav. V případě sobotní akce bylo zajímavé i to, že s pořadatelem demonstrace jsem se vcelku korektně dohodl - a mnoho protidemonstrantů naslouchalo našim modlitbám a citátům z Bible a Koránu. Zúřit začali až ve chvíli, kdy zazněla romská píseň, čímž prokázali, že i antiislamismus je formou rasismu (tak se to počítá např. v Německu).

Jako farář si myslím, že modlitby a bohoslužba mají smysl samy o sobě, ale když jsou veřejné, vynikne právě kontrast mezi těmi, kteří usilují o pokoj modlitbou, která má změnit vnitřek člověka - a těmi, kteří sice zdánlivě také chtějí pokoj, ale chtějí ho dosáhnout trestáním či odstraněním těch podle nich nepokojných (Romů, muslimů), a usilují se o něj projevováním nenávisť při svých shromážděních a pochodech. *otázky kladli Míra Brož a Umlaufoviny*

Romové a Bible

Roma Pride 2014

Romové Bibli často nečtou, ale žijí ji. Příběhy našich chudých bývají neméně dramatické než ty, které čteme v Knize knih. Bible navádí k tomu, aby do ní člověk vstoupil. Je lákavé číst si Nový zákon a v duchu se procházet s Ježíšem po Genezaretském jezeře, při četbě spoluprožívat dobrodružství krále Davida a Mojžíše. Vedou nás k tomu i spirituály, v nichž se plynule prolíná biblická doba i současnost jejich anonymních autorů, řeka Jordán se proměňuje v Misissipi, přes níž se prchalo z otroctví do svobody.

Bible často připomíná pohádku – či spíše naopak, křesťanské pohádky se svým optimistickým vyzněním zřejmě často inspirovaly Bibli. Biblické příběhy často drží palce různým outsiderům, princeznu a s ní půl království nezískává nejstarší bratr, ale nejmladší otloukánek David, Desatero přikázání nedostávají Egypťané ani Babyloňané, vůdčí národy starověku, ale malinký Izrael. Živě si vzpomínám, jak jsem v dávných dobách bezútěšného reálného socialismu navštěvoval evangelickou církev a při četbě knihy Exodus si říkal: "Izrael v otroctví – to jsme my! A jednou i nás Hospodin z našeho otroctví vyvede." Šlágr tehdy byl upravený spirituál "Petře Petře zahodíš, vezmi meč a pojď se bit, Českou zem dostat ven z okovů", který je převráceným příběhem o Petrovi, sekajícímu při Ježíšově zatýkání ucho (Lk 22,50 par.).

O něco později jsem si přečetl v Pesachové Hagadě zdůvodnění, proč jíst nekvašený chléb - macesy,

z Exodu 13,8 "V ten den řekneš svým dětem: „To kvůli tomu, co pro mě udělal Hospodin, když jsem vycházel z Egypta.“, spojené s krásnou písničkou *vehi šeamda*, "to platí pro naše otce i pro nás, protože proti nám nepovstal jen jeden, aby nás zahubil, ale v každé generaci povstávají proti nám, aby nás zahubili. Svatý, budiž požehnan, nás zahránil z jejich ruky." "To není tak jednoduché", řekl jsem si, "můžeme se sice pokládat za duchovní dědice, vztahující na sebe, že i oni jsou potomky Abrahama a všech dalších nositelů biblické tradice, jenže jsou tu s námi také potomci tělesní, jimž je tato tradice určena na prvním místě - a ti na svou kůži prožívají nenávist, způsobenou tím, že jsou vyvoleni, dodnes."

Několik let poté jsem už žil v Jeruzalémě v době, kdy tam vrcholila vlna teroristických útoků po vraždě Jicchaka Rabina, kdy během jednoho týdne zahynulo ve městě velikosti Brna při různých útocích na 60 Izraelců. Najednou jsem viděl sám sebe v jiné perspektivě - byl jsem poměrně blahobytný student, který věděl, že po roce se vrátí do pokojné České republiky se světově uznávaným prezidentem Václavem Havlem, a i když jsem žil v Izraeli, nemusel jsem nést jeho života běžných izraelských občanů s všeobecnou brannou povinností a stálým ohrožením terorismem.

Problém nastal ve chvíli, když se člověk podíval do tábora "protivníků". Palestinci rozhodně nejsou Bohem zavržení Pelištejci, to mi bylo už tehdy jasné.

Jsou mezi nimi křesťané - a tedy mí souvěrci, a muslimové, kteří spolu s křesťany a s Židy věří v jednoho Boha. Takže ani oni nejsou žádní modláři a existence židovského státu mnoha z nich přináší těžkosti. Moje vlastní pozice pozorovatele byla ovšem mnohem bezpečnější a pohodlnější - jako Češi jsme to měli dobré na obou stranách, v různých dobách jsme dodávali zbraně střídavě Izraeli a arabským státům. Židé i muslimové ve Svaté zemi mají ke křesťanům převážně dobrý vztah. U Židů jsem to měl kvůli svému vzhledu i rodině o trochu lepší, na území Palestiny jsem raději jezdil se svými německými přáteli, kteří tam jsou velmi vítáni...

Ve Vlatvě i v Jordánu uplynulo ještě něco vody, a já se vrátil do České republiky a stal se farářem. Jednou mě překvapila má židovská teta, která mi vyprávěla o nárůstu nenávisti ve společnosti - a zdůvodňovala to vztahem k Romům: Tak, jako se chovali lidé dřív k nám, se dneska chovají k Romům: Říkali o nás, že krademe a smrdíme - a nebyla to pravda. Dneska se to říká o Romech - a také to není pravda. V té době se teta kamarádila také s Milenou Hybšmanovou, "matkou zakladatelkou" české romistiky, která později tragicky zahynula v Jižní Africe. Sám jsem tehdy nárůst nenávisti nijak nepozoroval, i při rozhovoru s tetou jsem si říkal, že starší lidé vždycky vidí společnost jako zkaženou a svou současnost vnímají jako začátek apokalypsy.

Jenže uběhlo dalších pár let a na Šluknovsku vypukly pochody nenávisti proti sociálně vyloučeným lokalitám, kdy už se začaly zapalovat kontejnery na odpadky, létaly kameny do oken "nepřízřivých" i proti policii a tekla krev. Najednou už jsem nebyl tím nezúčastněným pozorovatelem, jako v době, kdy jsem žil v Izraeli, vždyť se to odehrávalo v mé vlasti. Při některých z těchto pochodů jsem byl na ubytovnách, pod jejichž okny skandoval nenávistný dav, nebo při bohoslužbě před nimi. "Co by se stalo, kdyby dav zaútočil a podařilo se mu prorazit policejní zátarasy?", tázali se tehdy jistě mnozí. "My jsme ta slušná většina", zaznívalo tedy od demonstrantů i jejich příznivců, "chceme vyjádřit jen nesouhlas s nepřizpůsobivými občany". "Vidíte, nikde žádné násilí nebylo", napsala jedna učitelka mateřské školy z Českých Budějovic jako komentář k fotografii, již svolávala na další protiromský pochod. A tak v pochodech šly maminky s kočárky i mnoho lidí, oblečených jak do kostela na mši. Krásná šlupka ovšem spadla, když dav narazil na policii, přehraňující mu cestu. Začal nenávisně nadávat a útočit na ni dlažebními kostkami (to už jsem neviděl, protože jsem přešel do druhého tábora). Cestou z demonstrací jsem přemýšlel o tom, jak to vypadalo ve Východní Evropě před sto lety. V Rusku, na Ukrajině i jinde tehdy vrcholila vlna pogromů, dílem spontánních, jindy vyvolaných státem. Vybavil jsem si dva z nich. Jeden je popsán v půvabném muzikálu Šumař na střeše, kdy dav přitáhne k domu všeobecně oblíbeného mlékaře Tovjeho a policista se mu omluví, že mají nařizeno, že musí něco zničit, a co že to má být. "Kůlnu, už jsme ji

stejně chtěli strhnout", odpoví Tovje. A tak se zapálí kůlna, rozbije jedno okno, a dav vesničanů se s omluvami a srdečnými pozdravy rozchází domů na oběd. Druhý pogrom nebyl literární, ale skutečně proběhl roku 1903 v Kišiněvě. Zahynulo při něm asi padesát Židů, často velmi krutým způsobem, a mnoho židovských žen bylo znásilněno. Pogrom vyvolal mezi východoevropskými Židy vlnu hrůzy, která měla za následek masové vystěhovávání do Západní Evropy, USA i do tehdy ještě turecké Palestiny. Laskavý soubor povídek Tovje der Milchman (Mlékař Tovje) Šoloma Alejchema ostatně končí stejně - Židé z celé oblasti mají nařizeno se vystěhovat a Tovje odchází ve smutném průvodu se svými souvěrci a všemi svými dcerami. Přidává se k němu dokonce i ta, která "zradila víru" a z lásky se nechala pokřtít. Výsledek obou pogromů - laskavého z novely i krutého z reality - pak byl vlastně stejný.

Jak by to tedy vypadalo, kdyby policie při těch různých pochodech nenávisti nezasahovala? Někdy jistě poměrně pokojně - nespokojení lidé by skandovali své názory pod okny ubytoven a pak se rozešel domů na oběd - to jsem ostatně vícekrát zažil. Jenže jiné okamžiky - některé jsem viděl na vlastní oči, jiné v televizi - mi nejdou z hlavy. Dav hrubě spílající zraněnému policistovi, ležícímu na zemi, připomíná nejspíše řádění nacistických bojůvek v Sudetech těsně před obsazením pohraničí, jak to trefně komentoval jeden českolipský psycholog. Kdo si čte komentáře k článkům na internetu, může snadno nabýt dojmu, že nenávistné myšlení není v naší společnosti ojedinělé, ale převažující.

"Ať si táhnou tam, odkud přišli, nepatří sem!", je názor, který se objevuje znovu a znovu. Cílem pochodů i dalších protiromských vystupování tedy bylo zbavit se Romů. Jakoby za všechny problémy mohli Romové (tak si to alespoň podle průzkumů myslí naši středoškoláci, kteří Romy v průzkumu z roku 2012 označili Romy za největší problém České republiky). V apokryfním dodatku ke knize Ester čteme dopis s rozkazem k pogromu, který rozesílal král Artaxerxes (Achašveroš). Působí dojmem, jakoby chtěl moudrý a laskavý panovník vyřešit těžký problém, bez něhož nastane takřka ráj na zemi: "Veliký král Artaxerxes knížatům a místodržícím... rozhodl jsem se, že budu spravovat životy poddaných za všech okolností bez bouří, že obnovím v království pořádek a bezpečnost cest až k hranicím a zajistím všem lidem vytoužený mír. Dotázal jsem se svých rádců, jak by se to dalo provést. Muž, vynikající u nás svou rozvážností, osvědčený nekolisavou oddaností i pevnou věrností... jménem Haman nás upozornil, že ve všech kmenech po světě je přimíšen jakýsi nepřátelský lid, který je svými zákony v rozporu s každým národem a stále obchází královská ustanovení... takže království nemůže dojít klidu. Proto jsme vám nařídili... abyste všechny s ženami i dětmi do kořene vyhubili nepřátelskými meči, bez slitování a bez výjimky... aby nám pro budoucí čas nechali naše záležitosti trvale klidné a bez otřesů." (Est 3,13a-g)

Teta měla tedy pravdu. Jak jsem poznal mnoho Romů, tak pro společnost nepředstavují žádné zvláštní nebezpečí, stejně jako je nepředstavovali Židé v Německu a Perské říši. To jen umanutá nenávisť několika jednotlivců je tak chtěla vidět a podařilo se jí přesvědčit i ostatní. Dějiny nám ukazují, že když se nějaký národ zbaví nenáviděné menšiny, dopadne to úplně jinak, než čekal. Španělsko po vyhnání Židů a muslimů zažilo přes všechno zlato, které si dováželo z kolonií, neodvratný úpadek z vůdčí země Evropy 15. století až k zchudlému státu století 18. a 19., Němcům za poslední světové války se nedařilo lépe přes to, že hned na jejím začátku vyvraždili v rámci euthanastického programu většinu duševně nemocných v celém národě. Poválečné Evropě, jíž chyběla většina Židů i velké části dalších národů a národností (Sintů, Romů, Bělorusů, Poláků) proto také nebylo lépe. Jak se točilo kolo dějin, po válce jsme to byli zase my, kdo vyháněl - tři miliony Němců se - pokud přežili odsun - většinou dobře uchytily ve své staronové vlasti. Jenže Sudety, odkud pocházeli, bez nich poklesly do kraje bídy a dosud se nevzpamatovaly. Kulturně jejich vyhnáním definitivně skončil genius loci Prahy jako města města tří navzájem se obohacujících kultur - české, německé a židovské. Jak by se nám jako Čechům dnes žilo, kdybychom nevyhnali Němce? Třeba bychom dokázali překročit vlastní stín a přestalo by platit rakouské přísloví "Chceš si zkazit náladu? Zastav se s Čechem."

Ale zpátky k Bibli a k Romům! Jedním z hlavních témat Bible je cesta z egyptského otroctví do svobody zaslíbené země. "Tehdy jsme byli otroci, dnes jsme svobodní", cituje se při oslavě Pesachu z Hagady. Židé to citovali i v dobách, kdy sami otroctví prožívali, jak to popisuje například I.B.Singer v novele Otrok. Egyptské i babylónské otroctví bylo založené na pracovním využívání otroků. Jak vypadají moderní formy otroctví? Mají více forem - od práce za nepřiměřeně nízký plat přes přehnané využívání zaměstnanců a různé podoby sexuálního otroctví, až k tomu, že chudí lidé (mezi nimi je i nemálo Romů) se stávají komoditou, s níž se obchoduje - legální firmy vykupují od lichvářů jejich dluhy, které se jim pak strhávají přímo z životního minima, na ubytovnách platí za jeden malý pokojík bez příslušenství, obývaný velkou rodinou, často kolem 12.000,- Kč měsíčně, na radu "spřátelených" obchodníků si pořizují tarify mobilních telefonů, které jsou velmi nevýhodné a zdravotní pojištění u pojišťoven, s nimiž žádný lékař v kraji nemá smlouvu. A tak se v průběhu dějin díky technologické revoluci stali z otroků, kteří dřeli až do úmoru, moderní otroci, kteří práci nemohou získat, i když by chtěli.

Naše téma Romové a Bible má však také světlé stránky. Vždyť v Bibli toho najdeme také mnoho povzbudivého a optimistického, co se dá vztáhnout i do naší současnosti. Bible doceňuje statečnost - čteme v ní o odvaze pasáčka Davida, statečnosti obránců

Jeruzaléma proti Asyřanům i Babylóňanům. Literární pomník zoufalé židovské odvaze vystavěl ve svém líčení obrany Gamly a Masady proti Římanům Josephus Flavius. V modernější době je ještě v živé paměti izraelská válka za nezávislost, kdy nemnozí a špatně vyzbrojení Izraelci vítězili díky bojovému odhodlání nad přesilou svých nepřátel (1948) i zoufalé obranné boje na Sinaji v době Jomkipurové války (1973). Když předminulé léto táhnul ve Varnsdorfu tisícíhlavý dav proti místním ubytovnám, vyšli z nich muži ven, připraveni hájit holýma rukama své rodiny i domovy. Pozorovali jsme svalnaté muže z protějšího chodníku a shodli se, že se nám jejich postoj líbí. V Budějovicích pak patnáct romských mladíků vyběhlo proti osmdesáti extremistům, kteří se za demonstrací vloudili až na sídliště Máj a zahrnalo je na útěk. Vzpomněl jsem si přitom na vyprávění svých izraelských přátel o válce za nezávislost, v nichž porazili přesilu nepřátel ne proto, že by měli lepší výcvik či více odvahy, ale prostě proto, že neměli krytá záda a tak ani možnost prohrát. "Pomněte na váš první boj, ježto jste malí proti velkým, nemnozí proti mnohým ... statečně bojovali", vzpomínal Žižka na bitvu u Sodoměře. Že by pravými dědici Žižkovými byli dnes lidé, proti kterým se pořádají pochody nenávisť?

Když čteme Bibli a přitom hledáme, kde najdeme situace, podobné těm, jež prožívají naši Romové, začne se vtírat nepříjemná otázka: Pokud jsou na tom Romové podobně, jako byli Izraelci v Egyptě a v Babylónské říši, jakou roli pak hrají Neromové, Češi z majority? Jsou to Egyptřané či Babylóňané? Jenže "Češi z majority" nejsou jen ti druzí, ale je jimi i pisatel těchto řádek. Biblické příběhy do sebe vtahují, jak jsem již zmínil. Jenže co když se člověk cítí vtahován do negativní role? Je to nepříjemné, jenže právě ten nepříjemný pocit může pomoci k tomu, že ho člověk nezažene, ale přijme, vstane od Bible a začne něco dělat. Cítit se být v roli negativních biblických hrdinů může pomoci k tomu, aby člověk nečetl Bibli jako pohádku, ale jako knihu, která ho vysílá do života, v tomto případě za jeho bratry a sestrami, Romkami a Romy.

Biblické příběhy netendují jen ke špatným koncům, ale ke smíření, smíruje se Jákob s Ezauem, Josef se svými bratry, a jak věříme, tak na konci dějin dojde k úplnému smíření mezi lidmi i v přírodě. Před Beránkovým trůnem, kde budou Boha chválit lidé všech ras a národů, přestane být důležitá barva kůže, na povrch totiž vystoupí jiná vlastnost - schopnost se radovat a připojit se k Boží chvále.

Když se účastním romských bohoslužeb, nově mi zaznívá verš z žalmu 118: Hospodin je síla má i moje píseň; stal se mou spásou. Radost a hudba, jak ji prožívají Romové, je nenapodobitelná, dá se jen spoluprožívat. A tak mi zbývá se těšit na chvíli, kdy se sejdeme z různých okamžiků dějin i míst a konečně se nikdo nad nikým nebude pohoršovat. A kdo by se měl první přidat ke křepčení krále Davida, než Romové?

Přijď na kus řeči, Pane, k nám

Když Mikuláš Vymětal přišel poprvé s myšlenkou, že by chtěl v prostorách vinohradského sboru uspořádat křesťansko–muslimsko–židovskou večeří, musela jsem o tom chvíli přemýšlet. Jestli mi to přijde k něčemu, jestli bych se chtěla účastnit, jestli mi to náhodou nevadí, a pokud ano, proč. Trochu jsme o tom mluvili i s lidmi ze sboru – mírné rozpaky nebyly jen na mé straně. A tak jsem zaujala tak trochu indiferentní postoj, který byl dle mého vnímání cítit i při rozhodování staršovstva – společná večeře s bližními není nic proti ničemu, to přece není žádné ustupování z našich věroučných pozic, není žádný důvod naše prostory neotevřít, bylo by to dokonce trochu absurdní, říkáme-li si křesťané. To ale ještě nutně neznamená, že tam půjdeme.

Týden před ohlášenou večeří se situace trochu zkomplikovala, poté co Mikuláše zadržela policie na demonstraci, kde se společně s pár lidmi stavěl proti aktivitám skupiny Islám v České republice nechceme. Začaly se objevovat výhrůžky, namířené i proti připravované večeří (např. „nejlepší by bylo tam vlítnout a všechno tam vystřít“). V té chvíli mě to naštvalo – kde a v čem to zijeme, jestli se někomu vyhrožuje za to, že si sedne s jinými lidmi ke stejnému stolu, nebo za to, že se vůbec baví s lidmi jiné víry, z jiného kulturního prostředí? Jestli se takto vzbuzuje v lidech strach, nenávisť? A rozhodla jsem se, že tuto akci podpořím aktivně – svou přítomností i praktickou pomocí.

Sál v prvním patře se zaplnil asi 50 lidmi, dospělými i dětmi. Naproti vchodu do domu nějakou

dobu stála policejní hlídka, ale protože se nakonec díky Bohu nic nedělo, zase odjela. Mezi přítomnými bylo několik mladých i starších žen v hidžábu, několik mužů arabského vzezření, asi dvě Romky, zbytek byli nejspíš Češi, pár lidí z našeho sboru, z církve. Židy jsem neidentifikovala, ale možná tam také nějací byli. Seděla jsem u stolu s několika mladými muslimskými dívkami z Malajsie – studují u nás medicínu, mluví spíš anglicky než česky, srší mládím, jsou milé, zvědavé, fotí se ostošest iPadem a pořád se smějí. Povídáme si o tom, co děláme, odkud jsme. Romská paní středního věku pracuje v centru, kam se chodí vzdělávat romské i bílé děti, se západem vypráví o své práci. A krásná Romka Ivanka Mariposa zazpívá a trochu zatančí a mluví anglicky s legračně českým přízvukem, no asi jako já. Došlo i na diskuse o koránu a bibli, o tom, jak kdo přišel k víře, o rozdílech mezi katolictvím a evangelictvím (no schválně, uměli byste ty zásadní rozdíly vysvětlit anglicky mladým muslimkám z Malajsie, které o tom skoro nic netuší? Já to vzdala, že to je „too difficult“). Jídlo je výborné a je ho hodně, ochutnat lze pokrmy, na které člověk není zvyklý. Kolem běhají děti, pak už trochu zlobí a nudí se, arabský tatínek s plackou HATE FREE je z toho stejně na nervy jako český bez placky, a tak nese honem mamince kabelku, že jako už jdou, ať už přestane rozprávět.

Takže proč ne? A když všichni ti muslimové odešli a my jsme umyli nádoby a uklidili, stvrдили jsme to ještě panáčkem slivovice z Moravy.

Jana Šarounová

Společná večeře na Vinohradech

Islámský stát v Evropě

Samozvaný Islámský stát bojuje na dvou frontách. První bojiště se odehrává na území Sýrie a Iráku. Otrěsně krutým způsobem tam hubí nevinné civilní obyvatele i zajaté vojáky - muslimy, jezdí i křesťany. Zde Islámský stát nejdříve slavil vojenské úspěchy, nyní se snad situace obrací.

Islámský stát má perfektně zvládnuté umění sebe prezentace - a to je druhá fronta. Odpovídá těm nejhorším představám o islámu - exemplární popravy zajatců, jejichž forma se střídá, aby to bylo mediálně zajímavé, ženy i děti stávající se jako otroci obchodním artiklem. Zdá se, že Islámský stát zná z Koránu jen pár nejproblematictějších veršů. Jeho reklama má zřejmě za cíl poštvat na celém světě nemuslimy proti muslimům. To ovšem funguje jen částečně a někde působí přesně naopak - muslimové označují tzv. Islámský stát za naprosto neislámský a vychází spolu s nemuslimy demonstrovat "já jsem Charlie" i "já jsem Ahmed". Boj je zatím - a doufejme že i zůstane - nekrvavý, vede se o lidská srdce a hlasy voličů.

Na mnoha místech ovšem získal Islámský stát spojence - a totiž odpůrce muslimů, kteří nechtějí vidět pestrou realitu konkrétních muslimských lidí kolem sebe a vyhovuje jim právě obraz krvežíznivého muslima, šířený z Islámského státu, obraz v němž je víra zredukovaná na několik fanaticky vykládaných veršů. Verbířem je zde strach z islámu - a na druhé straně strach z otevřené společnosti a západní civilizace, která takřka ovládla svět. Nesnášenliví křesťané a ateisté se tak stávají spolubojovníky nesnášenlivých muslimů. Navzájem se tyto skupiny potřebují, protože teprve spolu získají sílu - malá menšina muslimů, kteří jsou opravdu nesnášenliví a taktéž malá menšina nesnášenlivých křesťanů, ateistů i příznivců dalších věr a směrů. Protimuslimští extremisté sice s odporem, ale současně s jistým uspokojením říkají: "jsou takoví, jak si myslíme" - a tak

vlastně hltají a šíří propagandu Islámského státu. Muslimové - a to nejen ti extremističtí - pak dobře cítí rozpor, který je ve vystupování některých křesťanů - o Ježíši a křesťanech mluví s láskou, o Mohamedovi a muslimech s nenávisť. Ježíšova slova o milování nepřátel jakoby vůbec nezazněla.

A tak v Evropě nejučinněji šíří ideologii Islámského státu právě ti, kdo ho nenávidí - a není náhoda, že odpůrci islámu působí právě tam, kde je muslimů nejméně. Ke 200.000 bojovníků ve zbrani kdesi v kruté dálavě se pak řadí statisíce evropských mužů i žen za klávesnicemi počítačů, ke generálům Islámského státu i vůdci německé Pegidy a českého O.S. Islám v ČR nechceme.

Nejsilnější zbraní fyzického syrsko-iráckého i virtuálního česko-německého Islámského státu je strach. V Čechách se populističtí politici snaží nerealistickým strašením před muslimy a zastrašováním muslimů získat vystrašené voliče - a diskuse, kterou mezi sebou vedou jejich příznivci, je neméně krutá než samotná propaganda Islámského státu. Při pohledu na fotografie křesťanů, konajících bohoslužbu za mír s muslimy, na internetu diskutují, zda je lepší je zastřelit, ubít, upálit či nabodnout na kůly. Když se podaří porazit tento virtuální tzv. Islámský stát antiislamistů džihádem perem a v srdci u nás, bude to významný krok v boji s tzv. Islámským státem v Sýrii a Iráku, protože se ukáže, že jeho propaganda je neúčinná. Kdo se zbaví zaslepujícího strachu, najednou uvidí ty druhé, jací skutečně jsou - muslimové i nemuslimové - a obraz nepřítele se pak promění v bližního. Islámskému státu i jeho dvojčatům - antiislamistům v Evropě přeji něco nábožensky důležitého - skutečný obrat v myšlení - aby se zastyděli za své myšlení i skutky a potichu se rozešli.

Shromáždění za toleranci a mír mezi lidmi na Staroměstském náměstí

Prohlášení o vztahu křesťanů k muslimům

Poselství účastníkům ekumenické bohoslužby

V Evropě se v posledních několika desetiletích výrazně zvýšil podíl muslimů. Již od raného středověku muslimové žijí mezi námi a nejsou cizorodým prvkem, protože se podíleli na vytváření kulturního života Evropy podporou univerzitní vzdělanosti, literární i vypravěčské tvorby, matematiky a ostatních věd. Přítomnost islámu a muslimů se stala i v České republice blízkým a bezprostředním jevem. Uvědomujeme si, že existuje více modelů vztahů mezi křesťany a muslimy. Ve Východní Evropě a na Balkánu žijí křesťané a muslimové společně již několik staletí, v Západní Evropě výrazně přibýlo muslimů v posledních několika desetiletích. V zásadě však spolu křesťané a muslimové v Západní i východní Evropě vycházejí převážně dobře. Z obou stran proti společnému soužití vystupují extremisté, kteří jsou ovšem v menšině, přestože média zprávám o činech extremistů i u nás poskytují nepoměrně více prostoru. Chceme proto vyjádřit svůj názor na islám a na vztahy křesťanů a muslimů.

Vyznáváme

Jako křesťané vyznáváme víru v jediného Boha, zjeveného v Ježíši Kristu. Víra v něj proto nemůže vést k nenávisti nebo nesnášenlivosti vůči jinověrcům. To, že s židy a muslimy sdílíme řadu společných témat monoteistického náboženství, neznamená oslabení naší víry v Krista. Přiznáváme se k mnohaletým mírovým iniciativám, které iniciovalo Prohlášení parlamentu světových náboženství (1993), proto usilujeme o smír mezi náboženstvími. V duchu Všeobecné deklarace lidských práv (1948) i my se považujeme za členy jedné rodiny lidstva, v níž požívají lidskou důstojnost lidé věřící i nevěřící. Přiznáváme se k lidským právům i povinnostem, a důstojnosti každého člověka, jak to vyjádřila encyklika svatořečeného papeže Jana XXIII. *Pacem in terris* (1963) a kolektiv autorů v evangelických Zásadách Českobratrské církve evangelické (1968).

Odmítáme

-Násilí ve věcech víry.
-Neoprávněné zevšeobecňování, které vede k projevům nepřátelství vůči muslimům v České republice, ačkoliv místní muslimská komunita se od islámského extremismu opakovaně distancovala. Znepokojuje nás šíření jednostranného negativního obrazu islámu v médiích, nevhodné výroky politiků o islámu a populistické využívání protimuslimských nálad v předvolebních kampaních.
-Jakékoliv strategie boje proti islámu jako světovému náboženství, jak je veden například iniciativou White

Media a Islám v ČR nechceme.

Vyzýváme

- Křesťany k tomu, aby příkázání lásky k bližnímu vztahovali i na muslimy otevřeně a pravdivě.
-Muslimy a islámská společenství v České republice, aby vystupovali proti jakémukoliv zneužívání svého náboženství k šíření nepokojů a násilí.
-Křesťany a muslimy k vzájemnému dialogu.
-Všechny k spravedlivému a vyváženému hodnocení každého člověka a k překonávání předsudků. Vážíme si všech, kteří k rozumnému dialogu, k pokojnému soužití jednotlivých skupin, a ke zklidnění ve společnosti již přispívají.
-Média a novináře, aby se ve snaze o zvýšení sledovanosti nepodíleli na šíření nenávisti ve společnosti.

Doporučujeme

-Církvím a jednotlivým církevním společenstvím naplňovat bod 11 z Charty ekumeniky (2007), v němž se praví: „Již po staletí žijí v Evropě muslimové. V některých evropských zemích tvoří silnou menšinu. Odsud vycházely a vycházejí mnohé dobré kontakty a sousedské vztahy mezi muslimy a křesťany, také však hromadné výhrady a předsudky na obou stranách. Zakládají se na bolestných zkušenostech v historii i nedávné minulosti. Chceme zintenzivnit na všech úrovních setkání křesťanů a muslimů, jakož i dialog mezi křesťanstvím a islámem. Zvláště doporučujeme vzájemné rozhovory o víře v jediného Boha a objasnění chápání lidských práv. Zavazujeme se, že budeme k muslimům přistupovat s úctou a že se budeme spolu s muslimy podílet na společných záležitostech.“
-Pořádat setkání křesťanů a muslimů, jakož i dialog mezi křesťanstvím a islámem. Zvláště doporučujeme vzájemné rozhovory o víře v jediného Boha a objasnění chápání lidských práv.
-Jako základ pro rozhovor používat iniciativu Společný hlas, v němž představitelé tří náboženství prohlásili: „Iniciativa Společný hlas, fórum židů, křesťanů a muslimů v České republice, jednoznačně odsuzuje jakékoliv zneužívání náboženství k šíření a ospravedlňování nenávisti a násilí.“
-Studium odborné i populárně naučné literatury s možností kontaktovat katedry religionistiky teologických fakult a příslušné katedry na filosofických a pedagogických fakultách. Prosíme o to zejména senátory, zákonodárce, učitele, žurnalisty a redaktory všech médií, aby došlo ke skutečnému smíru v naší společnosti.

Vypracoval Mikuláš Vymětal, v Praze, 31.1. LP 2015.

Fotografie ze shromáždění v Brně a Českých Budějovicích